

Budapeşte, 26 Kasım 1965

Saygıdeğer Profesör Bey,

Mektubunuz ve samimi sözleriniz için çok teşekkür ederim. Bu onur verici içtenliğinizden ötürü o sıradaki ağır üzüntülerim nedeniyle Sizinle daha fazla zaman geçiremediğime çok üzülüyorum. Şimdi ise kaygılarım sona erdi çünkü babama iyi bir doktor bulabildim. Bu bana pahalıya mal olduysa da en azından müsterihim. Geçen haftalarda artık çalışmaya da başladım, Buda tahrir defterleriyle yoğun olarak uğraştım. Şimdi ulaştığım bu sonuçları Size yazma telaşındayım.

Her şeyden önce bu üç Buda tahrir defteri tarihleri olmadığı için çok büyük sıkıntı yarattı ama içlerinde bulunan kayıtlardan 1551 yılında hazırlanmış olduğunu, ayrıca bu üç defterin biri asıl ikisi kopya olmak üzere birbirinin aynısı olduğunu nihayet dün tespit etmeyi başardım. ( Ben bu zamana kadar bu defterlerden bir asıl ve bir kopya olmak üzere sadece iki adet olarak hazırlanmış olduğunu biliyordum.) Bu 1551 yılına ait tahrir defterini, Sizin göndermiş olduğunuz 1562 yılına ait defterle karşılaştırdım. Bu iki defterden Buda nahiyesine bağlı köylerden 27 tanesini hiç ayırım yapmadan ekteki sayfaya yazdım ve 1551 yılında ve 1562 yılında kaç kişi yazıldığını ve aralarında ne kadar fark olduğunun bir listesini yaptım. Sonuç şaşırtıcıdır çünkü aradaki on bir yıl boyunca burada oturanların sayısı sanıldığı gibi azalmamış. 8 yerleşim yerinde nüfus 380'in altındaydı ama 19 yerleşim yerinde ise 405'ten fazla idi. Buda vilayeti hakkında günümüze kalan, en eski tahrir defteri olan 1551 tarihli defterde yer alan Cegléd, Nagykörös, Kecskemét ve Ráckeve adlı dört büyük tarım şehrini ise ayrıca karşılaştırdım. Sadece Cegléd'in nüfusunun 45'ten daha az olduğu, diğer üç şehrin nüfusunun ise 758'den fazla olduğu ortaya çıktı. Şimdi bu sonuçlarla geçen 11 yıl zarfında ne kadarlık nüfus artışı olduğunu kanıtlamak istemiyorum zira bu zaman zarfında küçüklü büyüklü muharebeler olmuştu. Daha ziyade Kanuni Sultan Süleyman'ın hükümdarlığı sırasında Macaristan'daki durumun fetih öncesinden daha kötü değildi hatta Buda tahrir defterleri çizilen olumsuz imajdan çok daha pozitif bir imaj çizmektedir. Bu nedenle bu iki karşılaştırmayı birlikte Kanuni Dönemi'nde Buda Vilayeti Tahrir Defterleri başlığıyla vermenin mümkün olduğunu düşündüm. (Daha sonraki 1580 ve 1590 yıllarına ait karşılaştırmaları ise başka bir kitapta basmak mümkündür, ona da III. Murat Döneminde Buda Vilayeti Tahrir Defterleri diyebiliriz ama bu biraz negatif bir imaj çizecektir ama o dönemde Osmanlı imparatorluğunun durumu da daha kötüydü. Ancak bu iki cildin basılması sorun olabilir). Kanuni Döneminde Buda Vilayeti Tahrir Defterleri adlı kitabın baskısı 1966 yılında gündemde olabilir. Ben bu defterler üzerine çok fazla çalıştığım için bu kitabı (1551 ve 1562 yılı tahrir defterleri) yazın başına kadar tamamlayabilirsem ve eğer Siz de Kanuni ve Buda'nın alınışı hakkında güzel bir giriş yazmaya zaman bulabilerseniz sanırım bu güzel kitabı yayınlatabiliriz.

Kısa süre önce 1 Mart 1966 tarihinden itibaren muhtemelen bir yıllığına Ankara Üniversitesi'ne gitmeme karar vermişler. Bir yıllığına denilmesine rağmen bir yarı yıl için olabilir. Bu durum bizim çalışmamızı her hâlükârda kolaylaştırır. Davet konusuyla ilgili olarak

Türk tarih Kurumu'na yazmadım çünkü ortalığı karıştırmak istemedim. Bu konuyu yüz yüze konuşuruz.

Lütfen bahis konusu kitapla ilgili düşüncelerinizi bildiriniz. Buna olumlu bakıyor musunuz, yapayım mı çünkü ortaya çıkan yer isimleri sadece buradaki yerleşim yeri adlarının yer aldığı arşivleri ve haritaları temel alarak okuyabiliyorum.

Cevabınız bekler, en iyi dileklerimi sunarım. Ailenize de hürmetlerimi iletirim. Umarım mektubum sıhhatiniz yerindeyken elinize ulaşır. Derin saygı ve içten selamlarımla ellerinizden öperim.

Gyula Káldy-Nagy

| Yer adı          | 1551'de | 1562'de | Fark |
|------------------|---------|---------|------|
| Buda             | 518     | 360     | -158 |
| Tétény           | 47      | 64      | +17  |
| Érd              | 28      | 30      | +8   |
| Százhalom        | 10      | 12      | +2   |
| Martonvásár      | 15      | 26      | +9   |
| Zsámbok          | 99      | 72      | -27  |
| Keszi            | 84      | 48      | -36  |
| Almás            | 58      | 133     | +75  |
| Szigedcse        | 18      | 37      | +19  |
| Adony            | 69      | 158     | +89  |
| Óbuda            | 104     | 78      | -26  |
| Pentele          | 36      | 58      | +22  |
| Venyim           | 91      | 64      | +3   |
| Etyek            | 22      | 39      | +17  |
| Martonvásár      | 15      | 26      | +11  |
| Acsa             | 17      | 23      | +6   |
| Györe            | 11      | 10      | +1   |
| Tordas           | 3       | 7       | +4   |
| Ercsi            | 54      | 36      | -18  |
| Sóskut           | 32      | 38      | +6   |
| Ágsvetpetre      | 17      | 26      | +9   |
| Előszállás       | 44      | 82      | +36  |
| Földvár          | 172     | 162     | -10  |
| Vál              | 207     | 107     | -100 |
| Karácsonyszállás | 37      | 104     | +67  |
| Madocsa          | 45      | 40      | -5   |
| Bölcske          | 176     | 180     | +4   |
|                  |         | +405    | -380 |

|           |     |      |          |
|-----------|-----|------|----------|
| Cegléd    | 301 | 256  | -45      |
| Nagykörös | 210 | 304  | +94      |
| Kecskemét | 469 | 752  | +283     |
| Ráckeve   | 670 | 1051 | +381     |
|           |     |      | +758 -45 |